

JOS ACKX, EEN KWARTIEUW LEVEN EN WERKEN TE HEIST

Wie in 1900 is geboren, draagt in zich de resten van de vorige en de kiem van de komende eeuw. Dag na dag beleeft hij deze nieuwe 100 jaar, op de verkleinde schaal van het dagelijks bestaan. Toch zijn ook de schijnbaar onbelangrijke gebeurtenissen van het eigen leven een afspiegeling van de Grote Werkelijkheid.

Jos Ackx werd op 27 oktober in het eerste jaar van die keraverse XXe eeuw geboren en zal een kwarteeuw leven en werken terug in herinnering brengen.

---0---

Ik werd als vissersjongen geboren in de Steenstraat nr. 27 en was de oudste van 5 kinderen. Mijn ouders waren Frans Ackx en Elisabeth Vantorre. Beiden werden geboren in 1875 en huwden in 1899. Aan de hand van mijn stamboom-samengesteld door bestuurslid René Vlietinck- kan ik zeven generaties teruggaan in mijn familiegeschiedenis naar mijn voorouders Michaelus Ackx en Elisabeth Vardenaële, die in 1698 te Heist huwden. Vader Frans was, zoals veel voorkwam rond de eeuwwisseling, visser-boer. De vissers hadden een stuk land of werkten bij een boer om in slechte visserstijden niet volledig aan de grond te zitten.

---0---

De vroegste herinneringen...wanneer ons bewustzijn opstijgt uit de sluimering.

---0---

Mijn eerste communie herinner ik mij nog goed. Ik was "proute als een otter". Mijn vader had nog een kostuum dat voor hem te klein geworden was. Daaruit heeft Eugène van nonkel Miel, die kleermaker was, voor mij een mooi communicokostuum gemaakt. In tegenstelling met de meeste andere kinderen had ik een vestje met een fluwelen kraag en een lange broek, zodat het nog kon dienen voor later. Voor het eerst droeg ik ook schoenen in plaats van kloffen! In de benche blonk ik uit omdat ik nogal groot en struis was voor mijn leeftijd.

Feesten waren toen niet in de mode. Moeder vergastte ons wel op kookbrood, cake en spaanse pap. Voor die spaanse pap, met lekkere gedroogde vanillestokjes zou ik de wereld hebben rondgelopen. Familieleden werden niet uitgenodigd, maar na de mis mocht ik bij nonkels en tantes op bezoek om "poen" te rapen, een halve of een hele cent.

---0---

Straten van vroeger: ze werden niet platgrasd door auto's en brommers. Ze waren het territorium van de mensen die er woonden, een veilig nest waar vreemden met achterdocht werden bekeken of zelfs geweerd.

---0---

Als een van de weinigen in de omgeving was de Steenstraat reeds met kasseien belegd. Wanneer ik dan met de kruiwagen door het zand van de Baderstraat trok naar ons land, wist ik wel hoe laat het was. Dit stuk land lag langs de Panneslag (tegenover

het huidige voetbalstadion) waar nu de huizen wat dieper ingebouwd zijn. Dit land werd gepacht aan dhr Deschopper, toen rentmeester van ridder de Vrière voor de sectie Heist. De pacht was een klein bedrag maar U moet weten aan welke spotprijs de grondbezitters, zoals de Vrière, ze gekocht hebben.

—0—

Het eeuwige lied van de onverbidelijke winstmakers : vroeger ridders, graven, baronnen,.. nu bouwpromotoren. Laten wij terugkeren naar de geborgenheid van de dorpsstraat.

—0—

In de steenstraat woonden wij drie huizen van de hoek van de vaderstraat, langs de kant die naar de Pannestraat leidde. Links van ons woonden Connie Beste (Cornel Debots), gehuwd met Clemme Vlietinck. Hij was de **gemmentekantonnier** vóór Jules Lannoo. Aan de rechterkant hadden wij als geburen Charles Haerincx - die er nu nog woont - en op de hoek het café van Jan Tap (Jan Blommaert). Op de andere hoek van de vaderstraat woonde toen de „ezelboer" Constant Devisscher.

Ons huis was een typische visserswoning met een woonplaats van waaruit men langs een schuine valdeur in de kelder kon. Even de kelder lag de voutekamer die kon bereikt worden langs de 4 trapjes op de valdeur. Verder was er een keuken en een grote koer van wel 30 m lang. Op het einde van de koer tussen het zwijnekot en de haard was er een open beerput met planken toegedekt, die voor w.c. diende. Ik weet nog goed dat Kaniel Vandewalle - de boerboer - éénmaal per jaar onze beerput kwam ledigen. De zure, halfzoete en zoete lagen werden eerst door elkaar geroerd met een lepel en hij „keurde" dan de kwaliteit door even met zijn vinger te proeven ! Daarna werd ze opgeschept in kuipen en in een houten reservoir gegoten. De verzamelde beer van de verschillende beerputten diende als mest voor de stukken land. U ziet dat zijn werk erg belangrijk was.

Vader en moeder sliepen op de voutekamer en langs een trap konden de kinderen dan 's avonds naar de zolder. Op de zolder was het 's winters bitter koud. 's Avonds rond 6 uur zaten wij eerst rond de stoof, de voeten er tegen gedrukt, zó dicht dat onze billen gingen gloeien van de warmte. Dan naar boven in een dikke neusdoek gewikkeld. In de zomer was het daarentegen snikheet onder de dakpannen. Denk nu niet dat de zolder niet proper was of dat er muizen onder het bed liepen. Integendeel, de vloer werd steeds witgeschuurd.

In het begin had ik de zolder voor mij alleen, als oudste van á bende. Wel was het de gewoonte wat we eerst een jaar in onze wieg op de voutekamer sliepen. Het voorrecht van enig kind heb ik niet lang gekend, want de kinderen zijn er in 9 jaar tijd gekomen. Na mijn geboorte in 1900 kwamen Gerard in 1902, Bertha in 1903, Oscar in 1904 en tenslotte Pierre in 1909. Maar ik kon opvangen - zelf werd mij daar als kind niets over verteld - zou er bij de laatste bevalling een tweeling geweest zijn,

maar het meisje werd doodgeboren. Nieuwsgierig als elk kind, stond ik tijdens de bevalling op de koer de gesprekken af te luisteren.

Elke bevalling gebeurde met de hulp van een vroedvrouw, geen gediplomeerde maar een vrouw die het van anderen geleerd had. Later zijn er echte vroedvrouwen gekomen zoals Sophie Dyserinck. Mijn moeder was eveneens op tijd en stond aan een kinderbed te vinden. Zij had het van haar moeder geleerd. Bevallingen gebeurden op de voutekamer en als het moment daar was, werden wij op straat gestuurd of moesten op de koer de „keunekoten uitvoegen“.

De huisdokter, zoals dr Deketelaere en dr Delaey, kwamen vóór de geboorte geregeld aan huis en voordpelden ze ongeveer het moment van de geboorte zodat de aanstaande moeder zich kon voorbereiden op de nakende blijde gebeurtenis. Kraamverlof bestond natuurlijk niet, de doktors gaven altijd een minimum aantal hersteldagen en dan moest moeder zelf voelen wanneer zij terug aan de slag kon. Meestal duurde dit niet lang, behalve dan bij de laatste geboorte die, zoals ik reeds zei, niet zo vlot verliep als de vorige. In die tijd heb ik moeder, als knaap van negen, veel moeten bijstaan op het land. Het was voor mij een lastige tijd van werken en naar school gaan. De vertrouwde papfles kenden wij niet, de eerste jaren kregen wij de moederborst.

--0--

Dit is onze prijs voor het alles overweldigende comfort : zonder electriciteit zijn wij hulpeloos, water is duur en schaars, aardgas komt straks uit Algerië,...

--0--

Wij hadden geen waterleiding maar beschikten over drinkbaar putwater en regenwater om zich te wassen én de was te doen. Ons putwater was misschien het beste uit de hele straat. Velen kwamen er gratis bij ons halen; nooit zater wij zonder, zelfs niet in de droogste zomer. Ons putwater was zeer holder en smaakte als... Champagne. Het was de gewoonte dat de mensen elkaar hielpen. Mijn moeder was ook steeds paraat bij kinderbedden. Zelfs 's nachts kwam men dan op onze deur kloppen. „Lisa, 't is gank“ riep men dan en dit was voor haar genoeg om te weten wat er te doen stond. Ten gasleiding bestond er bij ons niet. Koken en verwarmen gebeurde op de stoof. In de stal hadden wij een haard met over waar broden van 2 kg werden gebakken. Toen ik geboren werd bestond er in onze straat pas stadsverlichting (n.v.d.r. vanaf 1898). De petroleumlampen werden vervangen door een elektrische verlichting, maar in het begin heb ik bij ons thuis uitsluitend petroleumlampen en kaarsen gekend. Naderhand beschikten we over één lamp, aangesloten op het net, zonder teller maar er moest een forfaitair bedrag betaald worden.

Jos Ackx

wordt voortgezet

Daniel Vanorre